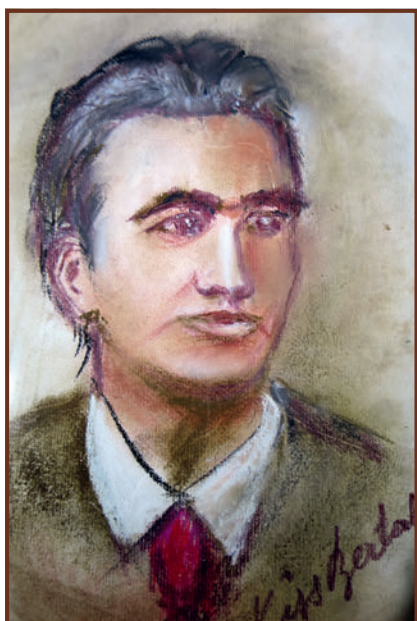

Ecsettel Mátyás király legendáinak nyomában

Mátyás király személyisége máig foglalkoztatja a történészeket. Ami kétségtelen, hogy rendkívüli képességű uralkodó volt. Minden tekintetben kimagaslott főúri környezetére fölé. Utóbbiak elviselhetetlenek, zsarnoknak tartották, kivált uralkodása utolsó éveiben. Katonai zsenialitását mutatja, hogy harci győzelmeit nagyrészt nem katonái nagy véráldozatával érte el, hanem az ellenség kiéheztetésével, kifulladásával, utánpótlásának szétzüllesztésével, és mindezeket előidéző hatékony stratégiával. Az igazságosságaról szóló legendáknak is igencsak lehet alapja. Feljegyeztek eseteket, hogy kismembereket sújtó, amúgy kis hord-

Kiss Bertalan: önarckép · Fotó: B. M.

erejű ügyekben is eljár, mégpedig akár személyesen, nagyhatalmú előkelőségekkel szemben is. Igaz, hogy súlyos adókat vetett ki, de arra ügyelt, hogy az adózó népet máshonnan jogtalan sarc, önkényeskedés ne érje. Az álruhás történetekről pedig annyit, hogy történelmi tény, Jajce ostrománál személyesen kémlelte ki a vár gyengéit, és pedig feltehetően nem királyi pompába öltözött.

A Budapesten élő és alkotó jászdózsai születésű festőművész, Kiss Bertalan ecsettel örökítette meg Mátyás király legendáit. Beszélgetésünket a képek témavilágát adó történelmi háttér felidézésével kezdtük, amely renthagyó történelmi órával is felért.

Hunyadi János világraszóló nándorfehérvári győzelme után az események kedvezőtlenül alakultak: maga a győztes hadvezér, kevéssel győzelme után,

aki először színleg behódolt. Később aztán Cilleit Nándorfehérvárra csalták, és ott tisztázatlan körülmények között meggyilkolták. Az akkor Hunyadi

Kiss Bertalan: Hunyadi László lefejezése

Fotó: B. M.

a táborában kitört pestisjárványban meghalt. Tisztségeit idősebb fia, Hunyadi László örökölte, aki azonban nem tudott felnőni a rá háruló feladatokhoz. Az ellenlábás főnemesi párt ugyanis meg akarta törni a Hunyadi család hatalmát, élén Cillei Ulrikkal,

László hatalmában levő király először „megbocsátott”, de 1457 márciusában – esküje ellenére – mégis kivégeztette a fiatal főurat.

Újabb fordulatként V. László 1457 végén betegségben meghalt. Így Mátyást 1458 elején – a Duna jegén – királlyá

Kiss Bertalan: Mátyást a Duna jegén magyar királynak kiáltják ki

Fotó: B. M.

aki a fiatal – és határozatlan – király, V. László gyámja (és nagybátyja) volt. Hunyadi Lászlótól a kezén levő királyi várakat és azok jövedelmét követelték,

választották, köszönhetően nagybátyja, Szilágyi Mihály hathatós (és fegyveres) támogatásának.

(folytatás a 20. oldalon)

(folytatás a 19. oldalról)

A fiatal – egyes források szerint 15, mások szerint 18 éves – uralkodó gyorsan önállósította magát, és uralkodása a magyar történelem egyik legfényesebb korszaka lett. Halála Bécsben következett be 1490. április 6-án, oka szélütés vagy agyvérzés lehetett, de akár mérgezés is történhetett.

Kiss Bertalan ezeket az eseményeket örökítette meg. Elmondása szerint rengeteg előtanulmány után a Széchenyi könyvtárban, a Nemzeti Múzeumban és a Nemzeti Galériában fellelhető források, dokumentumok felhasználásával fogott neki a munkának. Segítségére voltak a Magyarország Háza lelkes munkatársai is.

Kiss Bertalan:
Mátyás megkoronázása,
Pozsony, 1464
Fotó: B. M.

A sorozat első képe, a Hunyadi László kivégzését ábrázoló festménye a tragikus esemény egy mozzanatát örökítette meg. A legenda szerint a bakó háromszor vágott az ifjú fejéhez, a csapásokat azonban annak hosszú haja felfogta. Így még arra is képes volt, hogy felálljon, remélve a három csapás után járó kegyelmet. A vérvesztéstől azonban elesett, és a hóhér negyedjére már nem hibázott.

A Mátyás királlyá váló kikiáltását ábrázoló kép szintén egy legendás eseményt jelenít meg, ugyanis a befagyott Duna jegén történt. Az eseményen maga Mátyás nem volt jelen, hiszen még Prágában időzött, gyakorlatilag háziőrizetben, amiből csak a cseh királynak, Podjebrád Györgynek tett

ígérete árán szabadult, hogy lányát, Podjebrád Katalint feleségül veszi. Ezt teljesítette is, fiatal felesége azonban szülésben meghalt, a lehetséges kis trónörökössel, fiúcssecsemőjével együtt.

nek hívják. Az alkotás ezt a templombelső próbálta meg felidézni. Mivel az 1464-es állapotot értelemszerűen nem ismerhette, a Művészettörténeti Értesítő 1996/3-4. számát vette alapul, és egy

Kiss Bertalan: Mátyás megkoronázása Székesfehérvárott

Fotó: B. M.

Mátyás megkoronázását a festményen a művész Pozsonyba, mint a legvalószínűbb helyszínre helyezte. A Bécsújhelyen frissen – 80 ezer aranyforint ellenében – III. Frigyesztől visszaszerezett koronával (melyet még az első Habsburg király, Albert özvegye juttatott a császár kezébe) minél előbb

a Széchenyi könyvtárból való, megromlott fekete-fehér fényképet, mely az 1735-ös állapotot ábrázolja, már a szentély átalakítása után.

A koronázást később Székesfehérváron is megismételték. A képet a koronázás 550. évfordulójának évében festette, azért jellegtelennül, mert az

Kiss Bertalan: Hálaadó szentmise
a budai Nagyboldogasszony templomban

Fotó: B. M.

szentesíteni akarták Mátyás királyi hatalmát, és ehhez a legközelebbi helyszín Pozsony volt. A később is sokáig magyar koronázó dómként szolgáló templomot ma már Szt. Márton dóm-

épületbelső nem ismerjük. Mátyás a budai Nagyboldogasszony (ma Mátyás) templomban hálaadó szentmisét celebráltatott. Kiss Bertalan ezt is megörökítette, a (véltetően) keveset válto-

Kiss Bertalan: Mátyás király esküvője

Fotó: B. M.

Kiss Bertalan: Bécs ostroma

Fotó: B. M.

Kiss Bertalan: Vajdahunyad vára

Fotó: B. M.

zott mai templombelsőt alapul véve. Az eseményt úgy festette meg, hogy a király és a méltóságok láthatók legyenek, a celebráló pap háttal van.

A Mátyás király esküvőjét ábrázoló kép a nápolyi király leányával, Aragóniai Beatrixszel való házasságkötését jeleníti meg. Az ara állítólag „tudatos

hölgy” volt, és a király anyjának, Szilágyi Erzsébetnek a tetszését is elnyerte.

Bécs ostromát is megőrkítette a festő. A város nem rohamban esett el, hanem a kiéheztetés miatt kapitulált. Az itt is főszerepet játszó fekete sereg azért kapta nevét, mivel a katonák páncéltatát forró olajban edzették, amitől az ellenállóvá – és fekete színűvé – vált. Az ostromban egyébként már ágyúkat, lőfegyvereket is felvonultattak.

Kiss Bertalan elmondta azt is, hogy Mátyásról csak azt tudjuk, hogy vörösszőke vagy szőkésvörös göndör haja volt. A király egyetlen hitelesnek tekinthető ábrázolása a budai Hilton szállónál, a Miklós-torony falán található dombormű – ami nem mellékesen az akkor (hódításként) Magyarországhoz tartozó keletnémet város, Bautzen városában fellelhető műalkotás másolata.

Mátyást olyan tekintély övezte, hogy halála után imígyen fogadkoztak az alattvalók: ha hatszoros áron kiválthatnák a másvilágról Mátyást, megfizetnék érte! – írta Mátyás király krónikása, Antonio Bonfini olasz történétíró.

Bognár Mária újságíró

Hamza Lehel Mária divattervező kiállítása a Jász Múzeumban

Látványos kiállítás nyílt augusztus 6-án a jászberényi Jász Múzeumban. A Hamza Múzeum és Jász Galéria fennállásának 25 éves évfordulója alkalmából rendezte meg a két múzeum Hamza Lehel Mária divattervező kiállítását, amely az alkotó legszebb, az 1940-es, 50-es, 60-as években készített divatrajzait tárja a nagyközönség elé.

A divatrajzok közül 5 koktél és estélyi ruha Besenyei Ildikó, Borbásné Budai Valéria, Donkóné Birkás Tünde és Tajti Erzsébet varró asszonyok keze nyomán „életre is kelt” a kiállításban.

A tárlatot Molnár Madarász Melinda „Melyke”, országosan ismert divattervező ajánlotta a nagyszámú közönség figyelmébe. A 20. század közepének hangulatát pedig Vass Mária énekes és Balogh József zongoraművész idézte fel korabeli melódiákkal.

A kiállítás megtekinthető 2021. február végéig.